

Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Захарченко Н.В.

кандидат економічних наук,
ст.викладач кафедри економіки та
моделювання ринкових відносин

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Шишкіна О.М.

студентка 3 курсу, напряму підготовки «Фінанси і кредит»

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На даний момент Україна стикнулася з рядом проблем, пов'язаних із розгортанням світової фінансово-економічної кризи. Світова економічна криза в умовах відкритості економіки України вплинула на функціонування фондового, грошово-кредитного та валютного ринків. Також виникли проблеми в реальному секторі економіки. Україна стикається з поєднанням напруженої ситуації з ліквідністю на міжбанківському ринку, різким зниженням вартості активів, дефіцитом кредитних ресурсів і уповільненням економічного зростання.

Актуальною проблемою залишається забезпечення якісного розвитку банківської системи за рахунок підвищення ефективності діяльності банків, здійснення прогресивних структурних зрушень, зниження ризиків їх діяльності. Актуальність проблеми удосконалення банківської системи знайшла відображення в низці публікацій вітчизняних науковців і практиків. Зокрема, значний внесок у розкриття цієї теми зробили В.Герасименко, Р.Герасименко, О.Дзюблюк, Г.Карчева, В.Крилова, Л.Примостка, В.Міщенко, І.Нідзельська, Х.Мінські, Б.Моїсєєв, О.Лаврушин та інші вчені [1].

Функціонування банківської системи повинно бути економічним та з правовим забезпеченням стабільного розвитку і діяльності банків в Україні і створення належного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення захисту законних інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника [2]. Банківська система – сукупність різних видів національних банків і кредитних установ, що діють в рамках загального грошово-кредитного механізму.

У роки незалежності України було не лише реформовано, але й створено нову банківську систему: створені основи дворівневої банківської системи, валютного ринку та ринку цінних паперів; здійснено перший етап реформування грошової системи держави з введенням проміжної валюти – українського карбованця, що склало основу для проведення грошової реформи і введення національної грошової одиниці – гривні; створено національну платіжну систему із запровадженням нових прогресивних технологій перерахування коштів на основі електронних платежів, що дозволило досягти світового рівня обробки інформації у сфері міжбанківських розрахунків; розпочато реформування бухгалтерського обліку та звітності в банках; напрацьовано нормативну базу для здійснення монетарної політики та банківського нагляду; діяльність НБУ, його монетарна політика позначилася позитивно на подоланні гіперінфляції, керованості інфляційних процесів [3].

Проте тривала економічна, фінансова та платіжна криза, гальмування процесу ринкових перетворень економіки, інвестиційного процесу, серйозні недоліки у діяльності комерційних банків у сфері кредитування, розрахунків, порушення багатьма з них економічних нормативів, неупорядкованість та нестабільність нормативно-правового регулювання, недосконалість податкового законодавства визначають необхідність поглиблення банківської реформи.

Було проведено фінансову реорганізацію банків, більш дієвим став контроль за їх діяльністю і виконанням умов функціонування з боку НБУ. Однак, залишається значним системний ризик внаслідок надмірної відкритості банківської системи для слабких підприємств та неякісного менеджменту. Не вдається повністю задовольнити потреби приватного сектору, який сьогодні активно зростає. Висока вартість фінансового посередництва обмежує кількість послуг, відсутність відповідної для країн з ринковою економікою фінансової структури, стимулів заощаджувати та розмішувати позичкові фонди, низька життєздатність фінансових інститутів, повільний прогрес у галузі створення стабільного ефективного банківського нагляду доповнюють те коло проблем, вирішення яких треба передбачити у державній програмі реформування та розвитку банківської системи України [4].

Сучасний етап розвитку України характеризується гострою необхідністю створення цілісної програми соціально-економічного розвитку суспільства, а також забезпечення необхідних умов реальних перетворень фінансової, кредитної та грошової систем, адаптації їх до специфіки ринкових відносин. При цьому у сфері фінансового забезпечення економічної реформи подальшого вдосконалення потребує фінансове та податкове законодавство. З цієї позиції істотне значення має питання удосконалення правового регулювання банківської системи України.

Зважаючи на необхідність підвищення рівня надійності, фінансової стійкості банків на внутрішньому й міжнародних ринках, необхідно вжити такі заходи: розширити можливість підтримання ліквідності банків на основі програм фінансового оздоровлення, збільшити нормативи резервування за кредитними операціями по кредитах, інформацію щодо яких не внесено до кредитних історій, оптимізувати структуру капіталу, активів та зобов'язань, виходячи із завдань забезпечення фінансової стійкості банків та їх позитивного впливу на розвиток реального сектору економіки; посилити вимоги щодо прозорості корпоративного управління банками, зокрема визначення реальних власників банків, та їх відповідальність за підтримання фінансової стабільності банків; забезпечити пропорційне зростання регулятивного капіталу та його складових обсягів активно-пасивних операцій; підвищити ефективність управління активами і пасивами з метою недопущення необґрунтованого збільшення відрахувань від регулятивного капіталу, зокрема пов'язаних із нарахованими, але не сплаченими доходами; розробити стратегічні цілі в залежності від ситуації в країні та за кордоном; активніше застосовувати процедуру реорганізації банків шляхом приєднання або злиття, а також реструктуризація банків шляхом закриття збиткових філій [5]. Серед багатьох факторів, які визначають ефективність банківської діяльності (економічних, правових, організаційних, кадрових тощо) важливе місце посідає також психологічний чинник довіри населення. Він має дві складові: довіра населення до національних грошей – гривні та довіра до банків.

Підвищення довіри до банків – це актуальне завдання загальнодержавної ваги. Зволікання з її вирішенням може найближчим часом відчутно загальмувати розвиток економіки країни. Тому необхідно невідкладно вживати заходів.

Насамперед повинні діяти самі банки. В умовах швидкого загострення конкурентної боротьби вистоять ті з них, які завоюють найвищу довіру населення. Для зростання довіри до банків необхідне створення суспільно позитивного іміджу навколо банків. Нині, на жаль, ніхто про такий імідж не дбає, навіть самі банкіри [6]. Загальноекономічний ефект від зростання довіри населення до банків можна реалізувати за такими напрямками:

– шляхом збільшення ресурсної бази банків завдяки інтенсивнішому припливу вкладів, нарощуванню кредитних та інвестиційних відрахувань в економіку, внаслідок чого поліпшується забезпечення фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання, і, в свою чергу, підвищує фінансовий стан останніх;

– шляхом здешевлення банківських ресурсів, а отже, і кредитів, оскільки, довіряючи банкам, населення нарощуватиме вклади навіть у разі зниження процентних виплат за ними;

– шляхом посилення стимулюючої ролі оплати праці у підвищенні її продуктивності як одного з основних чинників економічного зростання [7].

І останнє. Для зміцнення довіри до банків з боку найкомпетентнішої частини населення важливе значення має послаблення політичних ризиків у їх діяльності. Річ у тім, що політичні ризики є найочевиднішими для клієнтів банків і чи не першими застерігають їх від вкладення грошей у банки.

Для банків України важливим завданням постає забезпечення свого стабільного розвитку для досягнення найвищих фінансових результатів, також підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому фінансових ринках, посилення взаємодії банків із реальним сектором економіки України.

Список літератури:

1. Герасименко В. Причини виникнення та форми прояву фінансової кризи в банківській системі України / В. Герасименко, Р. Герасименко // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 7. – С. 12-19.

2. Дзюблюк О. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках / О. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2009. – № X. – С. 20-30.

3. Карчева Г. Основні проблеми розвитку банківської системи України в посткризовий період та шляхи їх вирішення / Г. Карчева // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 8. – С. 26-32.

4. Управління банківськими ризиками: [Текст]: навч. посіб. / Л.О.Примостка, П.М.Чуб, Г. Т. Карчева та інші; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Примостки Л.О. – К.: КНЕУ, 2007. – 600 с.

5. Мітенко В. Удосконалення управління проблемними активами банків / Мітенко В. // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://librari.if.ua/articles/aryikle-37/>

6. Нідзельська І. А. Кредитні ризики та їх наслідки для банківської системи України в умовах поглиблення фінансової кризи / І. А. Нідзельська // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 102-108.

7. Лаврушин О.И. Кредит и экономический рост / О.И. Лаврушин // Банковское дело. – № 1. – 2010. – С. 24-27.

8. Банки таємно продають проблемні борги? // [Електронний ресурс]: Режим доступу: lications/2010/02/26/228183/.